

mgr chemii Katarzyna Sowa-Kasprzak

Synteza i charakterystyka hybrydowych połączeń kurkuminy, pochodnych kwasu oleanolowego oraz wybranych leków przeciwzapalnych

Wzrost poziomu życia oraz ogólny rozwój cywilizacji, wraz ze wszystkimi skutkami tego zjawiska, przyczynia się do wzrostu chorób wieloczynnikowych takich jak miażdżycy, nadciśnienie, choroby niedokrwienne, choroba Alzheimera i Parkinsona, nowotwory oraz przewlekłe stany zapalne. Aktualnie, zgodnie z najnowszymi trendami i wytycznymi, podejmowane są próby łączenia różnych indywidualności chemicznych o określonej już aktywności biologicznej i odmiennym lub zbliżonym mechanizmie działania w jedną komplementarną cząsteczkę hybrydową o nowej lub ulepszonej aktywności farmakologicznej.

Celem badań zrealizowanych w ramach rozprawy doktorskiej było uzyskanie nowej grupy pochodnych hybrydowych, opartych na strukturze małowcząsteczkowych związków, zarówno naturalnych, takich jak: kurkumina, kwas oleanolowy, jak i syntetycznych niesteroidowych leków przeciwzapalnych (NLPZ), o znanej budowie i udowodnionym już działaniu biologicznym, które z dużym prawdopodobieństwem będą wykazywać interesującą charakterystykę farmakologiczną opartą na indywidualnym potencjale biologicznym wykorzystanych jednostek składowych.

W części chemicznej pracy w ramach przeprowadzonych badań opracowano metodę otrzymywania dwóch typów pochodnych hybrydowych. Pierwszą grupę stanowiły związki bezpośrednio łączące szkielet kurkuminy, jej pirazolowych, izooksazolowych, benzylidynowych i monokarbonylowych analogów oraz cząsteczek z grupy NLPZ. Druga grupa związków hybrydowych oparta była na jednostkach strukturalnych samej kurkuminy, jej heterocyklicznych analogów oraz triterpenowych jednostkach kwasu oleanolowego lub jego estru. Dodatkowo, druga grupa pochodnych została otrzymana z wykorzystaniem dwufunkcyjnego łącznika, którym był wprowadzony do cząsteczki triterpenu kwas bursztynowy.

Synteza wszystkich hybrydowych związków zrealizowana została z wykorzystaniem estryfikacji Steglicha. Wszystkie otrzymane związki zostały wydzielone, oczyszczone i poddane charakterystyce strukturalnej z wykorzystaniem metod spektralnych.

W części biologicznej, dla pochodnych hybrydowych o strukturze typu kurkumina-wodorobursztynian kwasu oleanolowego oceniona została aktywność cytotoksyczna na wybranych liniach komórek nowotworowych. Uzyskane wyniki wskazują na potencjał tych związków jako leków przeciwnowotworowych. Pochodna hybrydowa złożona z jednostki pirazolu kurkuminy i wodorobursztynianu kwasu oleanolowego została zbadana w kontekście wykorzystania w terapii sonodynamicznej nowotworów jamy ustnej. Przeprowadzone badania sugerują, że związki tego typu działają jako efektywne sonosensybilizatory, które w kombinacji z ultradźwiękami mogą stanowić skuteczne narzędzie w terapii przeciwnowotworowej.

W części obliczeniowej, przeprowadzono badania *in silico*, które pozwoliły oszacować aktywność związków hybrydowych o strukturze typu kurkumina-wodorobursztynian kwasu oleanolowego wobec kluczowych białek, co dodatkowo potwierdza ich potencjał przeciwnowotworowy. W przypadku pochodnych hybrydowych o strukturze typu kurkumina-NLPZ wykorzystano dokowanie molekularne do białka związanego z wirusem SARS-CoV-2, co sugeruje potencjał przeciwwirusowy niektórych otrzymanych związków hybrydowych.

Przeprowadzone badania eksperymentalne dotyczące otrzymywania związków hybrydowych zawierających jednostkę kurkuminy stanowią obiecujący kierunek w projektowaniu nowych cząsteczek aktywnych. Sumarycznie otrzymano 22 związki o strukturze hybrydowej, a wyniki badań biologicznych i obliczeniowych sugerują ich potencjał farmakologiczny, szczególnie w kontekście leczenia nowotworów i stanowią solidną podstawę do kontynuacji tego typu badań.

12.03.2023 Katarzyna Sora-Kasprzak